

22 Φεβρουαρίου 2015

Οι ευχές του Βαπτίσματος

/ [Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

Συνεχίζοντας τη δημοσίευση της μελέτης του ιεροδιακόνου Καισάρου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση: www.pemptousia.gr/?p=89654) παρακολουθούμε τη θεολογική ερμηνεία των ευχών του εισαγωγικού στην Εκκλησία μυστηρίου.

Η απαραμίλλου φιλολογικού κάλλους και θεολογικού βάθους ευχή του καθαγιασμού του ύδατος [151](«**Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου...[152]**») είναι από τα αρχαιότερα και ωραιότερα κείμενα του Ευχολογίου μας. Προβάλλει με αριστοτεχνικό τρόπο την κοσμογονική σημασία του αγίου Βαπτίσματος, «**ὡς ἀπαρχῆς τῆς νέας ἐν Χριστῷ καινῆς κτίσεως**» διασυνδέοντάς το με την σάρκωση του Λόγου του Θεού και την Θεοφανεία στον Ιορδάνη. Επακολουθεί η επίκληση του αγίου Πνεύματος για τον καθαγιασμό και την μεταστοιχείωση του ύδατος και η απαρίθμηση των δωρεών της χάριτος του Θεού, που θα απολαύσει ο βαπτιζόμενος σ' αυτό. Η ευχή αυτή μέχρι ενός σημείου είναι η ίδια με την ευχή του μεγάλου αγιασμού των υδάτων των αγίων

Θεοφανείων. Η δύναμις των δύο αγιασμών είναι η ίδια. Στο ύδωρ των αγίων Θεοφανείων μετά την άντληση και μετάληψη από τους πιστούς, βαπτίζονται κατά την παννυχίδα των Φώτων οι κατηχούμενοι. Και σήμερα γίνεται το ίδιο. Κατά την ημέρα δηλαδή των Θεοφανείων, αν συμβεί να υπάρχει βάπτισμα, δεν καθαγιάζεται το νερό, αλλά χύνεται στην κολυμβήθρα μέγας αγιασμός και η ακολουθία αρχίζει από την ευλογία του ελαίου. Αυτό όμως μόνο όπως είπαμε, κατά τα Θεοφάνεια. Κατά τις άλλες ημέρες του έτους αγιάζεται απαραίτητως το ύδωρ για κάθε βάπτισμα ή για κάθε ομάδα βαπτισμάτων, όταν αυτό γίνεται ομαδικώς.

Τα μυστήρια κατά την τελετουργική της Ορθοδόξου Εκκλησίας τελειώνουν με δύο ευχές. Η πρώτη είναι η κύρια και καθαγιαστική ευχή και η δεύτερη ευχή κεφαλοκλισίας (προηγείται αυτής το **«Ειρήνη πᾶσι» «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν»**), δηλαδή ευχές ευλογίας των παρισταμένων που θα μετάσχουν στο Μυστήριο. Εδώ η δεύτερη ευχή έχει συνδιασθεί με την ευλογία **«τοῦ ἐπορκιστοῦ ἐλαίου»** ή **«ἐλαίου ἀγαλλιᾶσεως»** ή **«ἀγαλλιελαίου»[153]**, **(«Δέσποτα, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὁ τοῖς ἐν τῇ κιβωτῷ τοῦ Νῶε περιστερὰν ἀποστείλας, κάρφος ἐλαίας ἔχουσας ἐπὶ τοῦ στόματος, καταλλαγῆς σύμβολον, σωτηρίας τε τῆς ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τὸ τῆς χάριτος μυστήριον δι' ἐκείνων προτυπώσας· ὁ καὶ τῆς ἐλαίας τὸν καρπὸν εἰς πλήρωσιν τῶν ἀγίων σου Μυστηρίων χορηγήσας, ὁ δι' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐν νόμῳ Πνεύματος Ἁγίου πληρώσας καὶ τοὺς ἐν χάριτι τελειῶν· Αὐτὸς εὐλόγησον καὶ τοῦτο τὸ ἔλαιον, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιφοιτήσει τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, ὥστε γενέσθαι αὐτὸ χρίσμα ἀφθαρσίας, ὄπλον δικαιοσύνης, ἀνακαινισμὸς ψυχῆς καὶ σώματος, πάσης διαβολικῆς ἐνεργείας ἀποτρόπαιον, εἰς ἀπαλλαγὴν κακῶν, πᾶσι τοῖς χριστομένοις αὐτὸ ἐν πίστει, ἢ καὶ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ. Εἰς δόξαν σὴν, καὶ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, καὶ τοῦ παναγίου καὶ ἀγαθοῦ καὶ ζωοποιοῦ σου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων[154]»**), το οποίο, όπως και το ύδωρ κατά την προηγούμενη ευχή, εμφυσάται τρίς και σφραγίζεται από τον ιερέα. Μετά την ευλογία, το έλαιο χύνεται τρεις σταυροειδώς στην κολυμβήθρα, ενώ ο διάκονος (ή ο ιερέυς), εκφωνεί κάθε φορά το **«Πρόσχωμεν»** και ο λαός απαντά ψάλλοντας τρεις φορές το τριπλό **«Ἄλληλούια»**. Το υπόλοιπο του ελαίου χύνει ο ιερέυς στις σταυρωμένες πάνω από την κολυμβήθρα παλάμες του αναδόχου, για να γίνει μ' αυτό η χρίση του βαπτιζομένου[155], και εκφωνεί το **«Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ φωτίζων καὶ ἀγιάζων πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων[156]»**.

Ο κατηχούμενος έχει ήδη **«ἀποδυθεὶ ὅλα τὰ ἐνδύματά τοῦ»**, εἰς δήλωσιν της αποθέσεως του παλαιού ανθρώπου και γυμνός, όπως γεννήθηκε, προσφέρεται για να τύχει της νέας **«ἐν Χριστῷ»** γεννήσεως δια του αγίου βαπτίσματος, Ο ιερέυς

με το επορκιστό έλαιο, που βρίσκεται στα χέρια του αναδόχου, εμβαπτίζοντας σ' αυτό το ένα δάκτυλο ή τα δύο, κατά την παλαιότερη πράξη, ή τα τρία, κατά την σύγχρονη πράξη, **«χρίει τα καίρια σημεία τοῦ σώματος»** του μέλλοντος να βαπτισθεί, επιλέγοντας κατάλληλες για το καθένα φράσεις [157](**«Εἰς ἴασιψυχῆς καὶ σώματος, Εἰς ἀκοὴν πίστεως,**

Τοῦ πορεύεσθαι τὰ διαβήματά σου, Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με, καὶ ἔπλασάν με.[158]») μετά την γενική εισαγωγική ρήση **«Χρίεται ὁ δοῦλος (ἢ δούλη) τοῦ Θεοῦ (ὁ ἢ ἡ δεῖνα), ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος[159]»**. Ως προς τα χριόμενα μέλη δεν φαίνεται να υπήρχε ποτέ ενιαία πρακτική, όπως και σήμερα δεν υπάρχει. Γενικώς χρίεται σταυροειδῶς το μέτωπο, τα αισθητήρια ὄργανα (αυτιά, στόμα, μύτη), το στήθος, τα χέρια, τα πόδια, και τα «μετάφρενα» (δηλαδή τα νώτα), ενώ ἀκόμη κρατεῖται το βρέφος ἀπὸ ἕνα τρίτο πρόσωπο. Ἀπὸ αὐτὸ παραλαμβάνει ο ἱερεὺς τὸ παιδί, κρατώντας τὸ με τὸ μέτωπο πρὸς τὴν ἀνατολή ἐπάνω ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα, ἐνῶ ο ἀνάδοχος χρίει ὅλο τὸ σῶμα τοῦ με τὸ επορκιστό ἔλαιο που ἀπέμεινε στὶς παλάμες τοῦ.

Ἐπεταὶ ἡ βάπτισμα, ἡ καίρια πράξη τῆς ὅλης ἀκολουθίας, αὐτὴ γίνεται με τρεῖς καταδύσεις στὸ ἁγιασμένο νερό, ἐνῶ σε κάθε μία ἀπὸ αὐτὲς ἐκφωνοῦνται ἀνὰ ἕνα τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος[160]: **«Βαπτίζεται ὁ δοῦλος (δούλη) τοῦ Θεοῦ (ὁ ἢ ἡ δεῖνα) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς (πρῶτη κατάδυση καὶ ἀνάδυση), Ἀμήν· καὶ τοῦ Υἱοῦ (δεύτερη), Ἀμήν· καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (τρίτη) Ἀμήν[161]»**.

[Συνεχίζεται]

[151] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «ἅγιον Βάπτισμα», ἐκδ. Ἱερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σελ 212-213.

[152] Βλ. Μικρὸν Ευχολόγιον ἢ Ἀγιασματάριον, «Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος» ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελ 69-70.

[153] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «ἅγιον Βάπτισμα», ἐκδ. Ἱερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σελ 212 -215.

[154] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σελ 72-73.

[155] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ. 215.

[156]Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ. 73.

[157] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ. 215.

[158] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σελ 73-74.

[159] Βλ. οπ. παρ. σ. 73.

[160] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σελ 216-217

[161] Βλ., Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ. 74.